

Ylmy açyş / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Nukdaýnazar, Satiriki hekaýalar, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ylmy açyş / satiriki hekaýa YLMY AÇYŞ

Ýok, men ata-babalarymyzyň asyrlar boýy sünnäläp döreden dana sözlerine dil ýetirjek bolamok. Ýöne ylmy nukdaýnazardan seredeniňde welin, olaryň käbirine kak-sök etmelimikän öýdýän. Ynha, seredip görün, eýsem «Alym bolmak aňsat, adam bolmak kyn» diýen nakyl dogrumy?! Elbetde, ýok. Munuň özi alymlara pitjiň atmakdan başga hiç zat däl, has dogrusy olary äsgermezlik. Bilyänsiňiz, häzir ýeriň yüzünde baş milliard adam ýasaýar, gynansagam olaryň hemmesi alym däl. Näme üçin? Onuň üçibi düşnükli, alym bolmaklyk adam bolmaklykdanam kyn. Gaty kyn. Hawwa, men howaýy gürrüň etmäni halamok.

...Kandidatlyk dissertasiýasynyň temasyny tassyklatjak bolubam, baý-baý görgi baryny gördüm-ow. Bilmersiň nämesindendigini, ýapyşan temaň eýeli bolaýýar, iň bärkisi şu elipbiýiň harplarynam paýlaşyp gutarypdyrlar, ynsapsyzlar. Her hal irginsiz gözlegler, ukusyz geçirilen gjeler özuniň oňat netijesini berdi. Bolsa-da ahyry amatlyja tema tapyldy. Geçiň öň aýagy ýaly bolup biri ara düşäýmänkä ur-tut ony tassyklatdyn. «Düýş hakynda gipoteza we onuň kino sungatyndan prinsipial tapawudy», ine, akgalaň alym bolmaklyk üçin alan temasy-ha şeýle. Nähili görýäñiz?! Kärdeşlerimiň-ä oña pisindi oturdy. Öwnüp aýtdygym däl, ep-eslijäni emlänen boldy, temany sat diýip. Razylaşmadym. «Janymy al, temama degme» diýip aýdyma zowladyberdim. Dagy näme, nä günlük bilen tapdyn men ony.

Hawa, ylmy ýolbaşçym bilen aňsatjak düşünişdim, has dogrusy jynymyz jyňkyryşdy. Ol maňa gymmatly maslahatlar berdi, menem iňa gymmatly sowg... Aý, bolýa-la, eden zadyňy diliňe alyp oturmaklyk gowy däl. Ahyrynda arkalaşykly işlessek bolýa-la. Tema alyp aýagymy uzyn salandyr öýtmäň, gaýtam ähli hysyrdy şondan soň başlandy, görgi baryny gördim. Şäher

kitaphanalarynyň töri öýüme öwrüldi, zygyr-zygyr gatnadym. Stoluň başynda elim ruçkaly uklap galan pursatlarymam boldy. Tom-tom kitaplardan göçürüp alan zatlarymyň agramy, lap edip aýtdygym däl, ýüz kiledenem geçdi.

Ylmyň öz hupbatly talaplary bar, ony diňe gerdeninde çeken biler. Ýazýan temaň boýunça illeriň näme diýendigini ilik-düwme öwrenmeli, onsoň o barada öz sözüni aýtmaly, onuň dogrulygyna güwä geçýän delilleri tapmaly, seljermeli. Aý, garaz, aýdýan-a, görgüsü kän.

Düýşün gelip çykyşy we onuň şu günü hem-de gelejegi baradaky ýazanlarymyň özi hem galyň bir kitap boldy, ony çykartjak bolup ýörün. Öz adymyň öñünden ýolbaşçylaryňkyny goýdum, şeýtseň çalt çykar diýdiler. Ilem bilmän zat aýdasy ýok.

Men şu günler artdyrylan güýç bilen işläp temamyň soňky bölegine degişli materiallary öwrenýärin. Täsín zatlar köp. Düýşün kino sungatyndan prinsipial tapawudy barada gürrüň edilende ilki bilen bellemeli zatlar bar. Mysal gerekmi saňa?! Diňle.

Bir çeper filmiň ekrana çykmagy üçin bilýäñizmi, döwletiň näçe yüz müň manat puly harç edilýär. Onlap-onlap adamlar bolsa onuň ugrunda ser-sepil. Dünýäň çykdajysy edilenden soň ol eser şowluja çykaýs-a ne ýagşy, o-da güмана. Emma düýş üçin gara köpügem çykanok, hiç hili serişde gerek däl, mugt. Kino tomaşa etmek üçin käbir oba klublarynda puluňy töländen soňam guma bulaşyp oturmaly, oturgyç ýok, bolanam döwük-ýenjik. Düýsi welin, ýelek düşekçäniň üstünde görüp ýatmaly, kinoteatrlardaky ýaly gykylyk-sykylygam ýok, hezil. Hiç kim saňa zelel berenok. Düýşün başga-da amatly taraplary köp. Ýok, hemme kişi diýip biljek däl, käbir adamlar kino görmek üçin gündiz işden gaçyp gidýärler, iş wagtyny bisarpa tutýarlar. Wagtyň bolsa gzyldan gymmatlydygyny subut etdiler. Onsoňam tutuş ýurdumyz boýunça alanyňda her minutda dünýäniň zady öndürülýär how! Emma düýş görmek üçin işden gaçyp ýormek hökman däl, ony işde-de, hatda ýygnakda otyrkaňam görüp bolýar, ol her kimiň öz başarnygyna bagly.

Düýş üçin awtorlara hiç hili senariler zakaz edilmeýär, oňa režissýordyr aktýoram gerek däl. Umuman kino bilen

deňeşdireniňde düýş durşuna düşewünt.

Dünýä belli ylmy açylaryň käbiriniň diňe düýşde bolýandygyny hiç kim inkär edip bilmez. Çynyň etseň düýşde öňünden boljak zatlaram bilip bolýar, ýöne ony ýormany başarmaly. Ýeri gelende aýtsak düýş ýorup bilyänleriň sany gitdigiçe azalýar. Şonuň üçin şeýle adamlary taýýarlaýan ýörite kurslar açylsa has oňat bolardy. Bu elbetde, meniň pikirim. Jedelleşip bilersiňiz, men göreše taýýar. Bolmanda-da ylymda şaglap ýatan şa ýoluň ýokdugyny bilyän.

Hakykatyň hatyrasy üçin düýşün ýetmezçiliği barada-da kelam agyz aýtmak gerek. Kinony isledigiçe gaýtalap görüp bolýar, emma düýş welin beýle däl. Belki onuň bir täsinligi hem şondadır?! Biljek däl, ony entek öwrenmeli, subut etmek üçin köp çorba sowatmaly. Ine, ylmy açış etmekligiň, ýagny alym bolmaklygyň nähili hupbatly zatdygyna indi özüňiz göz ýetiren bolsaňyz gerek. Bolany şo.

Dur, dur! Kimdir biriniň sesi gulagyma gelýän ýaly bolýar.

– Siziň nakyllar baradaky eden teklibiňiziň hem uly bir açış ahwetin. Süýregiň bolsa diňe şoňa-da alymlyk derejesini berip bilyäler. Hawwa, alym bolmaklyk üçin süýreg gerek, süýreg...

Be, görýän welin, şunuň özem bir ylmy açış ýaly-la.

Täçmämmet JÜRDEKOW. Satiriki hekaýalar